

ВІДГУК

офіційного опонента на дисертацію Гриценка Валерія Григоровича
**«Теоретико-методичні основи проектування та впровадження
інформаційно-аналітичної системи управління університетом»**,
представлену на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук
зі спеціальності 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті

Дисертаційне дослідження Гриценка Валерія Григоровича присвячено проблемі, актуальність якої визначається широкою інформатизацією вищої освіти, проектуванням веб-орієнтованих інформаційних систем управління освітнім процесом університету та їх системним впровадженням і використанням в інформаційному освітньо-науковому середовищі закладів вищої освіти..

Завдяки зростанню популярності використання засобів автоматизації управлінської діяльності (системи обліку документів та кореспонденції, системи обліку кадрів, системи управління бібліотеками, системи бухгалтерського обліку тощо) є нагальна потреба синхронізації дій між різними системами, складність обміну даними між якими породжують проблеми, пов'язані з надлишковістю даних, неоперативністю отримання потрібних даних, фрагментарністю виконання бізнес-процесів, що відбуваються у ЗВО. Усе це ускладнює намагання суб'єктів освітньої діяльності перекласти рутинні процеси на засоби інформаційно-комунікативних технологій.

Отже, проблема науково-теоретичного обґрунтування та розроблення методичної системи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом, що враховує сучасні вимоги суспільства до підготовки фахівців з вищою освітою, а також необхідність підвищення ефективності управління освітніми процесами за рахунок більш широкого використання інформаційних технологій, є недостатньо вирішеною

Вирішення цієї проблеми матиме не лише економічний ефект, але й надасть можливість позбутися небажаного, так званого «людського», фактора: помилок, некомпетентності, упередженості тощо під час прийняття управлінських рішень.

З огляду на вищезазначене, тема дисертаційної роботи Гриценка Валерія Григоровича «Теоретико-методичні основи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом» є актуальною і доцільною для наукового пошуку.

***Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і
рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність і наукова
новизна***

Відповідно до теми дисертаційного дослідження його *об'єктом* обрано інформатизацію процесів управління закладом вищої освіти; *предметом дослідження* – теоретико-методичні засади проектування та впровадження веб-орієнтованої інформаційно-аналітичної системи управління університетом.

Основні наукові положення, завдання дисертації і методи дослідження досить повно обґрунтовані та побудовані на сучасних психолого-педагогічних та методологічних уявленнях про проектування та впровадження веб-орієнтованої інформаційно-аналітичної системи управління університетом на основі широкого використання сучасних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Дисертаційне дослідження пов'язане з реалізацією основних положень Національної доктрини розвитку освіти та виконане відповідно до плану наукових досліджень Черкаського державного технологічного університету: «Інформаційно-аналітична система контролю та оцінювання навчальної діяльності студентів ЗВО» (ДР № 0109U006094, 2009-2010 рр.), Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: «Система психолого-педагогічних вимог до засобів інформаційно-комунікаційних технологій навчального призначення» (ДР № 0112U000281, 2012-2014 рр.), одним із виконавців яких був здобувач; кафедри автоматизації та комп'ютерно-інтегрованих технологій Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького: «Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні освітніми процесами» (ДР № 0114U001025, 2014-2018 рр.), керівником якої був здобувач.

Тема затверджена на засіданні вченої ради Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України 26 січня 2011 року (протокол № 1), узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень з педагогічних і психологічних наук в Україні при НАПН України 28 листопада 2017 року (протокол № 6).

Повнота викладу наукових положень в опублікованих працях

Результати досліджень доповідалися і знайшли схвалення на численних наукових конференціях і семінарах різного рівня. Основні результати дослідження опубліковано в 109 наукових працях, де результати дисертації представлено: 1 монографією; 7 навчальними посібниками; 33 статтями, з них 28 опубліковано в наукових фахових виданнях України, 5 – в іноземних періодичних виданнях, 11 опубліковано у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних. Публікації, що додатково розкривають результати дослідження, представлено: 7 статтями опублікованими в наукових фахових виданнях України, 18 методичними рекомендаціями та навчальними програмами, 43 тезами.

Особистий внесок дисертанта полягає у реалізації ідеї, розробці загальної концепції та структури, змісту теоретичного матеріалу й контрольних запитань у численних навчально-методичних посібниках; обґрунтуванні програмного інструментарію; загальній концепції, структуруванні та формуванні змісту лабораторно-практичних завдань; виокремленні особливостей створення та добору змісту завдань; розробці структури автоматизованої діагностичної системи; розробці технології використання системи під час дистанційного навчання в університетах, а також у навчальному процесі загальноосвітніх навчальних закладів; розробці моделі адаптивного контролю; розкритті особливостей роботи в системі тестування щодо формування банку тестових

завдань та організації тестового контролю з виокремленням психолого-педагогічних особливостей застосування дидактичного автоматизованого програмного комп'ютерного комплексу з використанням технології стимулювального навчання та описом основних методів контролю знань і оцінювання у процесі комп'ютерно орієнтованого навчання; створенні моделі та визначенні особливостей проектування автоматизованої інформаційно-аналітичної системи управління навчальним навантаженням та побудові основних діаграм такої моделі; здійсненні аналізу концептуальних підходів до створення інформаційно-аналітичної системи управління навчальним процесом ЗВО та визначенні основних критерії добору засобів розробки системи; окресленні кола дидактичних можливостей практичного використання хмаро орієнтованого навчального середовища Evernote у навчальному процесі ЗВО; розкритті методичних особливостей використання системи управління версіями для організації командної роботи над ІТ проектом; розробленні організаційно-педагогічних засад управління освітнім процесом засобами Google Apps for Education, а також аналізу та розкриттю можливостей впровадження систем управління навчанням в освітній процес ЗВО для формування на їхній основі власного інформаційного середовища; створенні моделі підсистеми формування навчально-методичного забезпечення дисциплін.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес ЗВО України:

Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка (довідка від 12.06.2018 № 1540), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка від 07.06.2018 № 43/18), Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка від 20.06.2018 № 7-10/1015), Рівненського державного гуманітарного університету (довідка від 14.06.2018 № 65-01-12), Сумського державного університету (довідка від 20.10.2014 № 2610), Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (довідка від 18.05.2018 № 225-н), Черкаського державного технологічного університету (довідка від 19.06.2018 № 884/01-08.04), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка від 05.06.2018 № 161/03), Чорноморського національного університету імені Петра Могили (довідка від 12.06.2018 № 03/547).

Дисертаційна робота складається з анотації, вступу, п'яти розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (406 найменувань), 24 додатків. Повний обсяг дисертації – 664 сторінки, основний текст становить 382 сторінки. У роботі подано 46 таблиць, 72 рисунки.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження; показано зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, теоретико-методологічну основу та методи дослідження; розкрито наукову новизну, теоретичне та практичне значення дослідження, особистий внесок автора в працях, опублікованих у співавторстві; охарактеризовано апробацію та впровадження результатів дослідження.

У першому розділі «Теорія та практика застосування інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні університетом» – розглянуто організаційно-педагогічні й теоретичні засади інформатизації управління університетом, вітчизняний і зарубіжний досвід використання інформаційних систем управління університетом, охарактеризовано базові поняття дослідження.

Заслуговує на увагу багатовекторний аналіз щодо реалізації сучасних підходів при проектуванні інформаційно-аналітичної системи управління університетом, на основі якого дисертант стверджує, що інформаційно-аналітична система управління університетом повинна реалізовуватись, ґрунтуючись виключно на системному підході та задовольняти наступним функціональним вимогам: передбачати варіативність використання різних моделей підтримки управління бізнес-процесами; забезпечувати гнучкість щодо розмежування прав доступу користувачів до системи; бути зручною й надійною у використанні та адмініструванні; мати засоби аналізу даних; гарантувати безпеку даних; підтримувати інтегрованість даних; відповідати усталеним стандартам для сумісності з іншими системами; бути модульною; використовувати відкриту архітектуру; бути веб-орієнтованою і підтримувати кросплатформність.

У другому розділі «Проектування інформаційно-аналітичної системи управління університетом» – наведено загальну методiku дослідження проблеми; визначено методологічні засади компетентнісного підходу до навчання розробників і користувачів майбутньої інформаційної системи; запропоновано організаційно-педагогічні засади застосовування принципів логістичного підходу до управління освітнім процесом в університеті; виокремлено технології проектування і впровадження інформаційно-аналітичних систем управління університетом; розкрито методологічну сутність життєвого циклу інформаційної системи; розроблено концепцію створення інформаційного освітньо-наукового середовища університету, складником якого є веб-орієнтована ІАСУУ.

Вагомим досягненням є концепція дослідження, яка складається з теоретичного, технологічного та методологічного концептів. У основу теоретичного концепту покладено аналіз наукових праць учених, які досліджували проблеми, окреслені об'єктом і предметом дослідження. У основу технологічного концепту покладено ідею застосування веб технологій, які надають можливість створювати й використовувати інтуїтивно зручні інтерфейси, забезпечувати достатню надійність зберігання та якість і оперативність опрацювання даних, додавати мобільності користувачам інформаційної системи. Методологічний концепт передбачає розробку методичної системи, яка містить мету, зміст, форми, методи та засоби навчання, показники та критерії оцінювання якості й ефективності створених компонентів ІАСУУ.

Заслуговує уваги й розробка підходів до проектування інформаційно-аналітичної системи управління університетом як основи розвитку інформаційного освітньо-наукового середовища, що є тривалим, трудомістким

і динамічним процесом підготовки та прийняття різноманітних рішень щодо локалізації і моделювання бізнес-процесів, організації роботи з даними, підтримки супровідною технічною і технологічною документацією та інструктивно-методичними матеріалами.

У третьому розділі «Моделювання інформаційно-аналітичної системи управління університетом» проаналізовано й запропоновано засоби створення інформаційно-аналітичної системи управління університетом; створено та описано модель інформаційно-аналітичної системи управління університетом; досліджено особливості моделювання бізнес-процесів у підсистемі управління освітнім процесом університету; запропоновано та описано моделі: підсистеми управління навчальним навантаженням, підсистеми контролю й оцінювання навчальних досягнень студентів, підсистеми управління навчально-методичною роботою кафедри університету.

У дослідженні доведено, що одним зі шляхів розвитку інформаційного освітньо-наукового середовища університету є проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління, зокрема, його освітнім процесом, що надає можливість: активізувати використання наявних і створення нових актуальних і якісних освітніх та наукових ресурсів; розширити доступ до цих ресурсів студентам, викладачам, працівникам органів управління освіти і науки, громадським організаціям, широкому колу користувачів; створити організаційну і технологічну базу для впровадження інформаційних технологій навчання в традиційний освітній процес, а також для підтримки дистанційного і мобільного навчання в університеті; знизити витрати на освітні процеси; підвищити рівень професійної підготовки студентів всіх форм навчання; забезпечити загальний доступ до освітніх і наукових ресурсів широких верств населення; покращити процес взаємодії між підрозділами університету, іншими освітніми та науковими установами; підвищити ефективність навчання студентів і продуктивність праці професорсько-викладацького складу; створити єдину платформу для надання освітніх послуг; забезпечити прозорість та інвестиційну привабливість університету; підвищити рівень конкурентоспроможності випускників університету на ринку праці; інтегруватися університету до регіонального, національного, європейського і світового освітньо-наукового просторів.

Дисертант зазначає, що через складність означених процесів їхня динамічність а інколи й непередбачуваність, постає завдання ретельного підбору засобів проектування ІС. До основних засобів проектування інформаційно-аналітичної системи управління університетом дослідник виправдано відносить: систему управління проектами, засоби візуального моделювання, веб-фреймворки.

Відмітимо, що модель підсистеми управління освітнім процесом університету, запропонована В.Г. Гриценком ґрунтується на комплексному підході до використання різних технологій моделювання, який полягає у системному використанні методів об'єктно-орієнтованого моделювання складних систем та технологій імітаційного моделювання систем з використанням мереж Петрі і враховує складні взаємозв'язки між усіма

суб'єктами освітнього процесу, а також є ефективним інструментом для розробки та дослідження нових технологій управління навчальним процесом університету.

У четвертому розділі «Методична система проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом» розроблено концептуальні засади методичної системи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом, на їх основі побудована модель зазначеної методичної системи, розкрито: методичні аспекти використання засобів систем управління проектами для підтримки створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом; методичні аспекти використання засобів візуального моделювання при створенні інформаційно-аналітичної системи управління університетом; методичні аспекти використання систем керування версіями для організації командної роботи над ІТ проектами.

Оригінальним і практично значущим результатом є розроблена методична система, що передбачає створення методики проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом, яку в дисертаційному дослідженні визначено, як усталену сукупність взаємозв'язаних способів, прийомів, форм, методів і засобів, котрі розробники й користувачі інформаційної системи, що проектується, використовують для реалізації відповідних рольових цілей і застосування яких призводить до заздалегідь визначеного очікуваного результату.

Складові методичного забезпечення щодо практичної реалізації авторської моделі проектування та впровадження ІАСУУ, зокрема методика використання засобів візуального моделювання ІС, розроблялись у дослідженні на основі методів об'єктно-орієнтованого підходу до моделювання інформаційних систем та відповідних програмних засобів (сучасних CASE-засобів). Основним досягненням проектування методичної системи є створення підґрунтя для навчання розробників ІС і суб'єктів освітнього процесу використанню інноваційних технологій та засобів для підтримки окремих видів професійної діяльності.

У п'ятому розділі «Експериментальна перевірка ефективності методичної системи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом» визначено складники системи оцінювання ефективності проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом у освітній процес закладів вищої освіти; описано реалізацію та подано результати педагогічного експерименту щодо ефективності використання засобів і технологій проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом; проаналізовано результати експерименту щодо формування професійних (проектування й створення веб-орієнтованих систем) компетентностей розробників та інформаційно-аналітичних й інформаційно-комунікаційних компетентностей користувачів системи.

Для перевірки ефективності проектування інформаційно-аналітичної системи управління університетом та її впровадження у освітній процес

закладів вищої освіти на основі аналізу психолого-педагогічної літератури, у дослідженні визначено складники системи оцінювання ефективності проектування та впровадження ІАСУУ, критерії оцінювання та відповідні їм показники і рівні ефективності проектування та впровадження ІАСУУ.

Проведення педагогічного експерименту підтвердило доцільність проектування та впровадження ІАСУУ в освітню діяльність ЗВО, а також педагогічну доцільність використання авторської методики проектування ІАСУУ для розвитку інформаційного освітньо-наукового середовища університету.

Значущість результатів дослідження для науки і практики та рекомендації щодо їх використання

В дисертаційному дослідженні:

- *вперше* узагальнено, систематизовано та розкрито характеристики, яким має відповідати інформаційно-аналітична система управління університетом як складник інформаційного освітньо-наукового середовища закладів вищої освіти; обґрунтовано і розроблено: концептуальні засади проектування та впровадження веб-орієнтованої інформаційно-аналітичної системи управління університетом, моделі компонентів (модулів і підсистем) інформаційно-аналітичної системи управління університетом, модель методичної системи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом, складники (прагматичний, технологічний, функціональний і освітній) системи оцінювання ефективності проектування інформаційно-аналітичної системи управління університетом та її впровадження в освітній процес закладів вищої освіти, а також критерії оцінювання та відповідні їм показники й рівні ефективності проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом;

- *уточнено поняття* «професійна компетентність з проектування інформаційних систем» як комплексна характеристика фахівця у галузі інформаційних технологій, що відображає його обізнаність щодо сучасних технологій проектування інформаційних систем та здатність продуктивно виконувати професійні обов'язки відповідно до визначених вимог в умовах постійних змін об'єктів і засобів проектування ІС; «інформаційно-аналітична компетентність науково-педагогічного працівника» як комплексна характеристика фахівця, що відображає його обізнаність щодо ефективних методів пошуку, збирання, аналізу й опрацювання даних та здатність продуктивно використовувати ці методи для розв'язування професійних задач за допомогою засобів інформаційно-комунікаційних технологій в умовах постійних змін інформаційного освітньо-наукового середовища закладу вищої освіти;

- *подальшого розвитку* набули організаційно-педагогічні засади автоматизації процесів управління в освіті: розробка та використання автоматизованих систем організації і планування навчально-виховного процесу, електронного документообігу, управління закладом вищої освіти, зокрема структурна багатокomпонентна модель веб-орієнтованої інформаційно-аналітичної системи управління університетом і методична система

проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що:

- *розроблено та впроваджено* в освітній процес ЗВО основні компоненти методики проектування та впровадження веб-орієнтованої ІАСУУ (мета та очікуваний результат проектування та впровадження ІАСУУ; принципи проектування та впровадження ІАСУУ; способи, прийоми, форми, методи й засоби проектування та впровадження ІАСУУ);

- *удосконалено* зміст професійно орієнтованих дисциплін підготовки фахівців ІТ галузі (розробників ІС); організаційно-педагогічне забезпечення та зміст курсового підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників (формування інформаційно-аналітичних компетентностей з використанням технологій змішаного навчання); програмно-технічне та організаційно-методичне забезпечення управління освітнім процесом ЗВО;

- *розроблено (у співавторстві) та впроваджено в систему управління університетом* веб-орієнтовану інформаційно-аналітичну систему управління, що включає такі модулі: «Абітурієнт», «Студент», «Навчальна робота», «Навчальне навантаження» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 70660 України; дата реєстрації 24.02.2017 р.), «Навчально-методичне забезпечення дисциплін», «Підтримка навчання», «Система оперативного контролю знань «Фрактал» (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 70659 України; дата реєстрації 24.02.2017 р.), «Науково-дослідна робота»;

- *розроблено (у співавторстві) та впроваджено* в освітній процес низки університетів України: 1) для майбутніх розробників ІС – студентів ІТ спеціальностей: навчальні та навчально-методичні посібники: «Алгоритмізація та програмування», «Організація баз даних», «Основи комп'ютерно-інтегрованого управління», «Математичні методи захисту інформації», методичні вказівки та рекомендації: «Програмне забезпечення персональних комп'ютерів», «Алгоритмізація і програмування: методичні вказівки до виконання лабораторних робіт», «Алгоритмізація і програмування: методичні вказівки до виконання розрахунково-графічної роботи»; навчально-методичні комплекси дисциплін: «Програмне забезпечення персональних комп'ютерів», «Алгоритмізація і програмування», «Основи web-програмування», «Організація баз даних», «Системне програмування», «Проектування інформаційних систем», «Командний проект»; 2) для студентів галузі знань 01 Освіта/Педагогіка – навчально-методичний комплекс дисципліни «Інформаційно-комунікаційні технології в управлінні освітнім процесом»; 3) для науково-педагогічних працівників – навчальний посібник «Організаційно-педагогічні засади управління освітнім процесом засобами LMS Moodle та Google APPS for Education»; методичні вказівки та рекомендації: «Автоматизована інформаційна система оперативного контролю знань: методичні рекомендації зі створення та використання комп'ютерних тестів», «Інформаційно-аналітична система комп'ютерного тестування «Фрактал», «Інформаційно-аналітична система управління університетом

«Навчально-методичне забезпечення дисциплін», «Створення навчально-методичних матеріалів в системі дистанційного навчання Moodle: методичні вказівки для менеджерів курсів та викладачів»; 4) для керівників і уповноважених фахівців структурних підрозділів методичні вказівки та рекомендації щодо використання модулів ІАСУУ: «Абітурієнт», «Студент», «Навчальне навантаження».

Матеріали дослідження можуть бути використані для: організації проектування й створення інформаційного освітньо-наукового середовища університету; організації створення нових чи модифікації існуючих модулів веб-орієнтованої інформаційно-аналітичної системи управління бізнес-процесами ЗВО; забезпечення ефективного інформаційного супроводу освітнього процесу; підвищення якості створення освітнього контенту; розширення можливостей професійної підготовки майбутніх ІТ фахівців; набуття чи розвитку інформаційно-аналітичних компетентностей науково-педагогічних працівників та управлінської ланки ЗВО.

Зауваження до змісту дисертації

Оцінюючи зміст і структуру дисертаційного дослідження В.Г. Гриценка загалом позитивно, звернемо увагу на окремі *недоліки* і висловимо деякі *зауваження і побажання*:

1. В якості суперечностей автором вказано суперечність, що склалася між наявними технологічними можливостями використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій щодо підтримки освітньої сфери, і недостатньою готовністю учасників освітнього процесу ЗВО до їхнього науково обґрунтованого, педагогічно виваженого та результативного використання. Однак в роботі не наведено якісні чи кількісні показники, за допомогою яких можна оцінити педагогічну виваженість використання ІКТ.

2. Бажано було у змісті дисертації подати пропозиції щодо застосування розроблених моделей та методичної системи у підготовці навчально-допоміжного персоналу, який причетний до використання інформаційних систем університету.

3. У запропонованій технології проектування досліджуваної інформаційно-аналітичної системи управління університетом варто було б детальніше представити й описати технологію її інтеграції з відкритими хмаро орієнтованими освітніми системами.

4. Дисертаційне дослідження виграло б, якби містило методичні рекомендації для підготовки керівників структурних підрозділів університету щодо використання спроектованої ІАСУУ.

5. Дисертант у додатках навів авторську програму курсу для розробників інформаційних систем. Доцільно було б також включити у додатки програму підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників "Організаційно-педагогічні засади управління освітнім процесом засобами LMS Moodle та Google APPS for Education", яку зазначено як складник практичної значущості дисертації.

ВИСНОВОК

Вірогідність результатів дослідження, їх наукова новизна, теоретична та практична значущість досить переконливо аргументовані і не викликають заперечень. У дисертаційному дослідженні виконана значна теоретична і практична робота, досить кваліфіковано та всебічно проаналізовано стан проблеми щодо проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом, що враховує сучасні вимоги суспільства до підготовки фахівців з вищою освітою, ступінь розробленості цієї проблеми в науковій і методичній літературі та інформаційно-освітніх ресурсах глобальної мережі Internet.

Автореферат і публікації автора відображають основний зміст та положення дисертації.

На основі аналізу дисертації, автореферату і публікацій здобувача вважаю, що дисертаційна робота *Гриценка Валерія Григоровича «Теоретико-методичні основи проектування та впровадження інформаційно-аналітичної системи управління університетом»*, є завершеним самостійним дослідженням на актуальну тему, визначає напрями подальших досліджень у галузі використання інформаційно-комунікаційних технологій в освіті, одержані результати мають суттєве значення для педагогічної науки і практики, відповідає вимогам до докторських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри інформаційних систем
і технологій Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

С. М. Яшанов
ПІС
ІРЯЮ: зав. канцелярією
ім. М. П. Драгоманова
ПІС
20 19 р.